

Nietzsche'nin Üstinsanına Karşı Stoa'nın Bilgesi

Azercan KESER

Öğrenci, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Felsefe, Konya, Türkiye

azercankeser@hotmail.com

Makale Bilgileri ÖZ

Makale Geçmişi

Geliş: 04.03.2022

Kabul: 28.06.2022

Yayın: 30.06.2022

Anahtar Kelimeler:

Üst-insan, Bilge,
Nietzsche, Stoacılık,
Oikeiösis, Güç
istenci.

Stoa etiği, kişinin kendi kendine yetebildiği ve kendi iç huzurunu sağlayabilir durumda olduğu bir etik anlayışı sunar. Bu ferdi etiğin temelinde ise oikeiösis kavramını görürüz. Kişinin, kendine yönelik bağlılığı, kendini sevmesi, kendiliğine yararlı olana doğal yönelimi olarak tanımlayabileceğimiz bu güdü günümüzde benmerkezci olarak adlandırılan temel içgüdülerimize benzerlik gösterir. Ancak Stoacılar bu güdüyü bireyin kendiliğinde sınırlı bırakmayarak yine bu güdüye uygun işleyen bir ötekiyle ilişki reçetesine dönüştürmüştür. Bireyde varolan bu güdü bir aidiyet düzlemi içerisinde genişletilerek yakın çevreden başlayarak tüm insanlığa yayılan kozmopolit bir yaklaşıma dönüşmektedir. Stoa düşüncesi irdelendiğinde, ötekiyi öncelediği düşünülen bu kozmopolit tavrın nihayetinde yine oikeiösis'e yani kendini koruma ve kendine yönelik eyleme güdüsüne hizmet ettiğini görürüz. İnsanın temel bir güdüye sahip olduğu ve bu güdünün nihai hedefinin bireyin güce ulaşması olduğu konusunda hemfikir olan, aynı kaynaktan türeyip tamamen zıt bir tavra sahip bir başka etik yaklaşımı Nietzsche'nin felsefesinde görürüz. Nietzsche için güç istenci kişinin yaşamının temel amacı ve yapıp etmelerinin ana kaynağıdır. Bu bağlamda bir ilk güdüden yola çıkarak etik dizgeler oluşturma yönelimi açısından Stoacılık ve Nietzsche felsefesi aynı kaynaktan türemiş ancak tamamen zıt sonuçlara ulaşmış iki farklı etik öne sürmektedir.

Etik öğretilerin amacı bireye nasıl eylemesi gerektiğini belirleyerek tek tek bireylerin ve ardından toplumun ideal haline ulaşmasını sağlamaktır. Dolayısıyla bir etik sistem incelenirken en doğru yöntemin bu sistemlerin ideal insanları üzerinde yoğunlaşmak olduğu söylenebilir. Bu düşünceyle paralel olarak bu çalışmamızda Nietzsche ve Stoacılığın ideal insanları olan Üstinsan (Übermensch) ve Bilgeyi karşılaştırarak oikeiösis'e uygunluğun ya da güç istencinin, günümüz koşullarında hangi etik dizge ile sağlanabileceğini inceleyeceğiz.

The Sage of the Stoic Versus Nietzsche's Overman

Article Info ABSTRACT

Article History

Received: 04.03.2022

Accepted: 28.06.2022

Published: 30.06.2022

Keywords:

The Overman,
Sage, Nietzsche,
Stoicism,
Oikeiösis, The will
to power.

Stoic ethics offers an ethical understanding in which one is self-sufficient and able to provide inner peace. On the basis of this individual ethics, we see the concept of oikeiösis. This motive, which we can define as one's self-devotion, self-love, and natural orientation towards what is beneficial to oneself, is similar to our basic egocentric instincts today. However, the Stoics, not limiting this motive to the individual's self, offer a prescription for a relationship with others that works in accordance with the motive. The motive, existing in each individual, is expanded within a plane of belonging and turns into a cosmopolitan approach starting from the immediate environment and spreading to all humanity. When Stoic thought is examined, we see that this cosmopolitan attitude, which is thought to prioritize others, eventually serves oikeiösis, that is, the motive of self-preservation and self-directed action. In Nietzsche's philosophy, in spite of deriving from the same source, we see another ethical approach that agrees that man has a fundamental motive and that the ultimate goal of this motive is the individual's attainment of power. For Nietzsche, the will to power is the main purpose of one's life and the main source of doings. In this context, Stoicism and Nietzsche's philosophy suggest two different ethics that derive from the same source but have reached completely opposite results in terms of the tendency to create ethical systems based on the first motive.

The purpose of ethical teachings is to determine how the individual should act and to ensure that the individual and then society reach the ideal state. Therefore, when examining an ethical system, we could say that the most accurate method is to focus on the ideal people of the system. In parallel with this idea, we will examine the eligibility for oikeiösis or the will to the power can be provided by which ethical approach in today's conditions by comparing the ideal people of Stoicism and Nietzsche, "the overhuman" (Übermensch) and the Sage.

"This article is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) (CC BY-NC 4.0)"

GİRİŞ

Felsefe tarihinde karşılaştığımız bazı etik kuramların ya da ahlaki öğretilerin nihai amacının örnek yahut ideal insanın ne tür niteliklere sahip olması gerektiği problemine cevap bulma çabasının ürünleri olduğunu gözlemleriz. İdeal insanın neliğini oluşturan Stoacılar bilge olarak adlandırdıkları ölçülü, adil, bilgeliğe sahip, cesur gibi klasik Antik Yunan erdemleriyle donatılmış ideal bir insan betimlemişlerdir. Bu erdemlerin gerekliliğine ulaşmak için de *oikeiōsis* güdüsünden yola çıkmışlardır. Nietzsche ise güç istencinden yola çıkarak klasik Yunan erdemlerinin karşısı olgularla bir etik anlayışı temellendirmiştir. Nietzsche *Tragedyanın Doğuşu* adlı eserinde Apolloncu (ölçülü, düzenli, akılcı) klasik tamahkârlıktan uzak ahlaki yaklaşımın karşısına sanattan yola çıkarak Dionysoscü içgüdüsel, karanlığa itilen güçleri öne sürmüştür. Stoacı düşünce, Yunan düşüncesinde yapıp etmeleri kişinin kendi yararı ile iliştiiren ve kaynağını aşkın unsurlar yerine içkin bir zeminde bulan nadir tavrıyla Nietzsche'nin eleştirdiği Yunan düşünürlerinden ayrılır. Stoa'nın yaklaşımını ve Nietzsche'nin felsefesinin tamamını şekillendiren güç istenci fikrinden yola çıkarak Apollon'un da Dionysos'un da hedefinin gücü ele geçirmek-analojik olarak *oikeiōsis*'e uygun yaşamak- olduğu kabulüne ulaşırız. Peki, hangi tavır günümüz koşullarında hedefe ulaşmakta daha başarılıdır? Çalışmamızda bu soruya yanıt aranmıştır.

Stoacılık ve Stoacı Bilge

Stoa okulu Kıbrıslı Zenon ile M.Ö. 300 yılında kurulmuş ve M.S. 2. yüzyıl sonlarında ise sonlanmıştır. Fakat felsefe tarihindeki etkileri hala varlığını güçlü bir şekilde korumaktadır. Stoacılar, erken dönemlerinde Platoncu ve Aristocu idealizme karşı bedenselci bir anlayış ortaya koyarlar. Süregelen aşkın felsefeye karşı içkin bir anlayış önerirler. Stoacılar felsefeyi üçe bölüp incelemişlerdir. Bu bölümler fizik, mantık ve etik olarak karşımıza çıkar. Bu çalışmamızın içeriğini belirleyen Stoa düşüncesinin etik anlayışıdır. Stoa etiği, etiğin kaynağına yönelik aşkın temeller sunan düşünür ve ekollerden ayrılrsa da etik bir yaşamın unsurları olan adil olmak, bilgelik, cesaret ve ölçülülük erdemleri konusunda dönemindeki ahlak anlayışı ile paralellik göstermiştir.

Stoacılar etiği ayrımlar. Bu ayrımlar 8 ara başlıkla ifade edilebilir: İçgüdü, iyi ve kötü şeyler, tutkular, erdem, erek, en yüksek değer, ödevler, özendirme ve caydırmalar (Laertios, 2007: 329). Bu ayrımların ilki olan ve Stoacılık üzerine çalışan pek çok çağdaş düşünürü göre Stoa etiğinin temelini oluşturan kısım içgüdü bölümünde bulunan *oikeiōsis* kavramıdır. *Oikeiōsis* kavramı "kendine alma", "kendini sevme (öz sevgi veya ben sevgisi)", "kendine ait olma", "kendinin-kılma" anlamlarına gelir. *Oikos* "ev, yuva" anlamına gelmektedir ve *oikeiōsis* kavramı bu kavramdan türemiştir (Peters, 2004: 302). Bu kavramın tam karşısına ise allotriosis yani yabancılaşma kavramını koyabiliriz. Bir canlının ilk içgüdüsel kendini korumaktır. Çünkü doğa onu kendisine kendisiyle bağlamıştır. Onu yaratan doğa onu kendine yakın kılmış onu zararlı şeylerden uzak tutmuş ve ona ait olana yaklaşmasına izin vermiştir. "Onlara (Stoacılar) göre canlı bir varlığın ilk içgüdüsel, doğanın daha başlangıçta içine koyduğu kendini koruma içgüdüselüdür" (Laertios, 2007: 329). Tüm Stoacı düşünürlerde *oikeiōsis* kavramına doğrudan ya da dolaylı olarak bir göndermede bulunulduğunu görürüz.

"Doğa başından itibaren her canlı türüne kendisini, yaşamını ve bedenini koruma; kendisine zarar verecek gibi görünen her şeyi geri çevirme; beslenme ve barınma gibi, yaşam için gerekli olan her şeyi arama ve tedarik etme eğilimini bahsetmiştir." (Cicero, 2011, s. 7)

Çalışmamız adına örnek niteliğinde *De Officiis* adlı eserde Cicero'nun yukarıdaki pasajla *oikeiōsis* kavramına açık bir göndermede bulunduğunu gözlemledik.

Stoacılar, doğanın her canlı için *oikeiōsis* güdüsünü bahsettiğini belirtir. Canlı kendine uygun olduğu durumla bağdaşır ve bu bağdaşma yaşam boyu devam eder. Fakat bu güdünün nasıl bir yapı olduğunun bilgisinden ziyade o yapının bizde var olduğunun, kendinde mevcutluğunun etkileri vardır. Örneğin bir fare diğer canlılardan değil de kediden kaçması gerektiğini bilir. Bir boğa boynuzunu nasıl kullanması gerektiğini bilir. İnsan (bilge dışında), aklın ne olduğunu bilmez ama akla göre eylemeyi ve aklıyla neyi başarabileceğini bilir (Molacı, 2021b: 18). İnsanı diğer canlılardan ayıran doğası da akıl sahibi olması, *akleder* olmasıdır. Bu bağlamda akla uygun yaşamak, doğaya uygun yaşamaktır ve doğaya uygun yaşamak da etik bir yaşamın koşuludur.

Doğa kavramı Stoacılar arasında birçok olguyu kapsar niteliktedir. Antik Yunan düşüncesinde fazlasıyla önemli yere sahip bir diğer kavram olan *logos* kavramıyla benzer bir anlam barındırmakla birlikte doğa kavramının üç farklı kullanımı vardır. İlkinde tüm canlılığı içinde barındıran evrenden bahsedilirken ikinci tanımda solüğün oluşturduğu dört gerilim düzeyinden ikincisi olan bitkilerin doğasından bahsedilir. Üçüncü olarak ise erdem üzerine insan doğasından bahsederler. Bu doğanın insan zihni (*nous*) olarak ele alındığını görürüz. Stoacılık da her bir varlık biricik olduğu için bize bağlı olan ikinci bir doğadan söz edilir: “Khrysispos yaşarken izlememiz gereken doğa deyince hem ortak doğayı hem de bireysel olarak insan doğasını anlar; Kleanthes ise bireysel doğa değil, yalnızca ortak doğayı anlar; izlememiz gereken de bu doğadır” (Laertios, 2007: 330). Fakat çalışmamızda tek tek isimler üzerinden değil de Stoacılık çatısı altında topladığımız düşünce sistemini incelediğimiz için tüm bu uygunluk gerektiren doğa tanımlarını bir arada ele almaktayız. Bu bağlamda kişinin ahlaki bir yaşam sürebilmesi için tüm bu olguları kapsayan *doğaya uygun yaşaması* gerektiği sonucuna ulaşırız. Çünkü “bizim yapımız evrenin bir parçasıdır. Bu nedenle erek, yani evrendeki düzenin başı Zeus ile aynı şey olan, tüm evrene yayılmış doğru aklın yasaklaya geldiği şeyleri yapmadan hem insan doğasına hem evrenin doğasına göre yaşamaktır” (Laertios, 2007: 330).

Stoacı Hierokles'de *oikeiōsis* düşüncesi diğer Stoacı filozoflara benzer tarzda “kendiyi bağdaşma”, “kendiyi yakınlık kurma” olarak ifade edildikten sonra o bunu bir aidiyet düzlemi içerisinde genişletir ve *oikeiōsis* düşüncesini toplumsal bir boyuta taşır (Molacı, 2021b: 31). “Etikten siyasete doğru ilerleyen bu izlek, akıl sahibi bütün varlıklara üstlenmeleri gereken yükümlülüğün doğasını hatırlatır. İçten dışa (kişiden topluma) doğru genişleyen yükümlülük Hierokles tarafından ‘eş merkezli çemberler’ ile betimlenir” (Molacı, 2020: 210).

“Her birimiz genellikle birbirinden farklı ve birbirine denk olmayan ilişkilere göre bazısı daha küçük, bazısı daha büyük, bazısı diğerlerini içeren, bazısı da diğerleri tarafından içerilen pek çok çember tarafından sınırlandırılırız. Her bir insanın kendi zihni çevresinde olan ilk ve en yakın çember, merkezdir ve bu çember bedeni ve bedeninin yararı için olan ne varsa onunla ilgilidir.”

(Hierokles'ten aktaran Molacı, 2020: 210)

İlk ve en yakın çemberimiz kişinin kendi zihni ya da daha doğru bir ifadeyle *nous* etrafında dönen çemberdir. Bu çember merkezdir. Kişi öncelikle kendine ait ve kendine yakındır. Her şey bir şekilde bu ilk çembere temas eder. Bu ilk çemberin etrafında birinci dereceden akrabaların yer aldığı ikinci bir çember vardır. Bunu üçüncü çember olarak eş dost, hısım takip eder. Daha sonra içinde yer alınılan kavmi kapsayan bir çember ile karşılaşırız. Ardından kent çemberi karşımıza çıkar ve bu kent çemberinden sonra da hepsini içine alacak şekilde bir başka daire olan insanlık dairesi ile gitgide genişleyen çemberler silsilesi tamamlanır. Böylece *oikeiōsis* toplumsallığa doğru evrilir. Stoacı düşüncede bu çemberler şeklinde ifade ettiğimiz *oikeiōsis* düşüncesinin, etik bir yaşam için bireyin önce kendisine faydalı, yararlı olan eylemler ile ötekiye içeren yükümlülükler arasında kurulmaya çalışılan denge ve uzlaşımında kendini gösterdiğini belirtmek gerekir. Zira "yaşamda ahlaken doğru olan her şey yükümlülüğün yerine getirilmesinden, yanlış olan her şey ise yine yükümlülüğün es geçilmesinden kaynaklanır" (Cicero, 2020: 4). Cicero eserinde temel bir felsefi problemi tartışmaya açar: Yararlı olan ile ahlaken doğru olan çatışırsa ne olur? *De Officiis*'deki bütün felsefi ve ahlaki problemler bu temel problem etrafında kümelenir.

Cevaplanmak istenen problemin yanıtıyla *De Officiis* adlı eserin üçüncü kısmında karşılaşırız. Bu bölümde Cicero ahlaki olanın yararlı olandan her zaman ve her koşulda daha doğru ve hatta *yararlı* olduğunu savunur. Peki, *oikeiōsis* gibi bir içgüdüyü ve kişinin kendisiyle kendisine bağlandığı ve kendisini koruyan, yaşamda güçlü bir şekilde varlığını devam ettirmesini sağlayan bir temel güdüden bahsederken nasıl ahlaki olanı yine *yararlı* olana önceleyeceğiz? Bu sorunu kitapta da yer alan etik ve ahlak felsefesinde önemli derin sorgulamalara iten Platon'un değindiği Gyges'in yüzüğü efsanesinden bahsederek daha anlaşılır hale getirebiliriz.

"Ağır yağışlardan ötürü toprak yarılmış, Gyges yarığa inmiş de hikâyenin anlattığına göre orada, yan tarafında kapı bulunan bir bronz at görmüş, kapı açılmış ve Gyges parmağında altından büyük bir yüzük taşıyan ölü bir insan bedeniyle karşılaşmış. Yüzüğü çıkarıp eline almış, (kendisi de kralın çobanı olduğundan) çobanlar meclisine dönmüş. Yüzüğün kaşını parmağına geçirince, kimseye görünmez olmuş, kendisi ise her şeyi görebiliyormuş; yüzüğü çıkarıp yerine koyunca görülebilir oluyormuş. Yüzüğün kendisine verdiği bu fırsattan yararlanan Gyges kraliçeye saldırıp yine yüzüğün yardımıyla, efendisi olan kralı öldürmüş ve bu suçları işlerken kimse onu görememiş olsa da engel olarak gördüğü herkesi ortadan kaldırmış. Bu şekilde, yüzüğün yardımıyla Lydia'nın kralı olmuş" (Cicero, 2020: 125).

Herhangi bir kişinin böyle bir yüzüğü olsa, kişi, yüzüğün olmadığı durumdan daha fazla yanlış bir şey yapma kaygısında olmaz. Ancak erdemli bir insan olmak için yegâne motivasyon ahlaken doğru olan tutumlardır, saklı olanlar değil. Buradan yola çıkarak Cicero'nun beden var kalınması için ahlaka uygun eylemeyi koşul sunduğunu görürüz. Stoacıların *oikeiōsis* gibi bir güdüden bahsedip yine de intiharı yeri geldiğinde gerçekleştirilmede tereddüt etmemesinin nedenini ahlaki olanı, yararlı olana tercih etmenin daha *yararlı* olduğu kabulünde görüyoruz. Kişisel yaşantımızda da bu dinamiği açık deneyimlemekteyiz. Eylemlerimizden bazılarını - ahlaken doğru kabul edilmeyen ya da olmayan- gerçekleştirirken içimizde gizlenme, o an orada yok olma ya da kimsenin görmediği şekilde gerçekleştirmeye yönelik bir duygulanımla

karşılaşırız. İçinde yaratılış mitlerinden, günümüze kadar hala etkisini güçlü bir şekilde hissettiren ve yönlendiren utanç duygusunun da bulunduğu bu duygulanım, kişinin ruhuna zarar verici bir olgu olarak görünmektedir. O yüzden o an bize yararlı gelen eylemimizin ahlaken doğru olana tercih edilmesi uzun vadede ruhta başlattığı çürümeyle daha zararlı bir etkide bulunacaktır.

Stoacı düşüncenin tüm nüvelerini içinde barındırması bakımından örnek olarak ele aldığımız Cicero, bu eserinde yükümlülüklerin kaynağıyla birlikte neden gerekli olduğunu açıklarken aynı zamanda genel bir Stoa etiği örneği sunmuştur. Kısaca özetlemeye çalıştığımız Stoa düşüncesinde adalet, ölçülülük, cömertlik gibi ötekini merkeze alan etik tavırların son tahlilde bireyin kendi yararına hizmet ettiğini görürüz. Stoa etiğinin nihai amacını “adil, cömert, bilge ve ölçülü olmalıyız çünkü ötekinin bu yaklaşımlar sonucu erdeme yönelmesi, güçlenmesi benim güçlenmem, benim güçlenmem kentimin ve insanlığın güçlenmesi ve yine kentimin ve insanlığın güçlenip erdemli bir yaşama yönelmesi benim güçlenmeme neden olacaktır” şeklinde yorumlayabiliriz. Böylelikle bilge, tüm bu işleyişin farkında olup sürekli kendini sınayarak, *oikeiōsis*'e uygun eyleyerek en güçlü varlık olacaktır.

Bilge, Seneca'nın Stoa felsefesi adına *dokunulmaz* olarak nitelediği ve ne yapılsa yapılsın zarar verilemediği kişi olarak açıkladığı, neredeyse tanrı ile eşdeğer ideal bir karakterdir. Kendi cümleleriyle şöyle anlatır:

“Gerçekten de bilgeyi sözcüklerin kurmaca oyunuyla süslemeyi değil onu, kendisine hiçbir haksızlığın yapılamayacağı bir yere koymayı amaçladım. Diyeceksiniz ki orada kimse ona saldırmayacak, buna girişmeyecek bile, öyle mi? Nesnelere doğasında hakaretle karşılaşmayacak hiçbir kutsallık yoktur, aksine, dokunamayacakları kadar uzakta bulunmalarına rağmen kendilerini ziyadesiyle aşan o büyüklüğe saldırmaya çalışan insanlar var olsa bile, tanrısal unsurlar yüceliklerinden hiçbir şey kaybetmez. Yaralanmaz olan, darbe almayan değil, darbeden incinmeyendir. Bu anlayışa dayanarak sana bilgeyi göstereceğim” (Seneca, 2019: 8).

Hatta eserin ilerleyen bölümlerinde “zira herkes birbirinden farklı olsa bile, bilge hepsini eşit aptallıklarından ötürü aynı görür” pasajıyla bilge ve diğerleri şeklinde bir ayrıma ulaşılır. Bilgenin kutsallaştırılması, insanları cezalandırmasında eğitime gayesi olduğu için sorun görülmemesi gerektiği kabulüne kadar ulaşır. (Seneca, 2019: 19-21).

Bilge, karşılaştığı her durumda günümüzde iyi ya da kötü koşullar olarak nitelendirdiğimiz koşulların ötesinde bir düşünce süreciyle eylemlerini şekillendirir. Zengin olmak, ün veya şöhrete sahip olmak ya da bir hastalığının olması... Bu belirtilen nitelikler erdemli olmana engel değildir. Bu koşulların erdemli olmana engel olması ya da erdemli olmana yardım etmesine göre -farksız olarak adlandırılrsa da- tercih edilip, edilmeyeceği belirlenir. Çünkü Stoa düşüncesinde iyi ve kötü şeyler kişinin yargılarından kaynaklanır. Özü itibarıyla yaşam nötrdür. Yaşamda kötü olan tek bir şey vardır. O da erdemli olamamak yani doğaya uygun yaşayamamaktır (Molacı, 2021b: 39). Böylelikle Stoa düşüncesi insan olmağı akıl ile bağdaştırıp, akıl vasıtasıyla tetiklenen iyi

duygulanımları (eupatheia) onaylarken ruhu çalkalandıran aklı bulandıran, hazlara hizmet eden duygulanımları insandan ayırarak, sadece *doğasına uygun yaşayan* bir ideal insan reçetesi sunmaktadır.

Bilge, Stoacılar için tanrıyla eşdeğer niteliklere sahip olan insanüstü bir varlığı temsil etmektedir. Tanrı kavramının zihinde, iyi olan her şeyi içinde barındıran *en mükemmel* varlığı temsil etmesi, stoacıların bilgesini, felsefelerinin sonucu olan erdemlerle donatır. Bilge adlandırılmasında da belirtildiği gibi bilgiye hakimdir, cesurdur, adaletlidir, ölçülüdür ve dolayısıyla erdemlidir. Bu erdemlere sahip olması nedeniyle o hata yapmaz, tutkularına yenik düşmez, sanrılara kapılmadığı için yanılışmaları ve yanılışa engel olmaması düşünülemez. Bu niteliklerin sonucu olarak bilge ruhu çalkandıracak duygulara sahip olmamak adına âşık olmaz. Çünkü bu aşk bizi başkasına köle eden, aklı bulandıran bir duygulanımdır (Molacı, 2021c: 63). Böylelikle Stoacılar bilgeler arasında kadınların ortak olması gerektiğini böylelikle aidiyet sonucu ortaya çıkan kıskançlık gibi erdemsiz duygulanımların ortadan kaldırılacağını iddia ederler (Molacı, 2021a: 70). Bilge hata yapmaz, yanlış karar vermez çünkü başlatıcısı olduğu her eylem aslında sonucu içinde barındırır (Molacı, 2021a: 29). Bilge özgürdür kimsenin efendisi olmasına izin vermez. Eğer diğeriyle ilişkilerinde bir efendi olacaksa bu bilge olacaktır. Çünkü bilgenin bir diğeri aşılamasında, ona üstün bakmasında bile eğitici bir yan vardır (Molacı, 2021c: 63). Bilge istikrarlıdır, mutludur çünkü mutsuz olmak doğaya uygun yaşarken ortaya çıkabilecek bir duygulanım değildir. Bilgenin hiçbir gereksinimi yoktur ve bu nedenle istek ve arzular onun eylemlerinde yönlendirici değildir.

Böylelikle stoacıların bilgesi tanrı ile eşdeğer sayılıp, insanüstü yetilere sahip olarak nitelenip, tanrısal bir konuma yerleştirilir.

Üstinsan (Übermensch)

Sonsuz Dönüş, Amor fati, Üstinsan, Köle ahlakı, köle-efendi diyalektiği, bu kavramlar Nietzsche felsefesinin başat kavramları olmakla birlikte eserleriyle düşünce dünyasına aktardığı önemli olgulardır. Nietzsche'nin tüm bu kavramlara ulaşmasını ve temellendirmesini sağladığı aksiyom güç istencidir. *İstenç* kavramını onun için oldukça özel bir yeri olan Schopenhauer'dan devşirip tersine çevirir. Schopenhauer istenci, dünyadaki tüm kötülüklerin ve insanın mutsuzluğunun kaynağı olarak nitelerken Nietzsche istenci, insanın varlığının kaynağı olarak görür. İnsan için temel erdemler bu istence paralel olarak güçlü ve kuvvetli olmaktır.

Nietzsche'nin yaşadığı döneme baktığımızda, Hıristiyanlığın tüm bireylerin zihinlerine ve ahlaki eğilimlerine hâkim olmasının yanı sıra, pozitivist geleneğin de hakimiyetini yavaş yavaş hissettirdiği bir döneme rastlarız. Nietzsche, 19. yüzyıl modern insanını çökmüş bir insan tipi olarak değerlendirir. Bunun kökeninde de Hıristiyanlık temelli sürü ahlakının uzun süredir toplumu etkilemesi yatar. O dönemde bilim, çökmekte olan toplum için güvenilir bir alan olsa da pozitivism düşüncesinin de bir inançtan öte olmadığını fark eden düşünce dünyası ile hayatın anlamsızlığını gören kişi için nihilizm kaçınılmaz olmuştur.

Nietzsche yaşadığı yüzyılın insanlarını sürü insanı olarak niteler. Bu insanlar var kalabilmek için kalabalığa ihtiyaç duyar. Sürü insanların en güçlü silahı- Nietzsche'nin deyimiyle- Platon ile başlayan ve varlığını Hıristiyanlıkla sürdüren köle ahlakıdır. Sürü elindeki bu silahı, savundukları ahlaki değerlerin dışında yaşamını sürdüren kişilere doğrultarak onları

kendisine benzetmeye çalışır. Bunu başaramayınca da onlara *kötü* der. İşte Nietzsche bu ahlaki tavra karşı yeni bir ahlaki yaklaşım sunabilmek adına idealize edilmiş bir *üstinsan* reçetesi hazırlamıştır. *Üstinsan* ile ilgili nüvelerin neredeyse tamamını *Böyle Buyurdu Zerdüşt* adlı eserinde görürüz. Bu eserde Nietzsche, *Zerdüşt* karakteri üzerinden kendinden önceki ahlaki değerleri eleştirerek bugüne kadar *iyi* olarak nitelendirilen her olguyu *kötü* olarak nitelendirilenlerle yer değiştirip yeni bir etik kuram sunmuştur.

(...) “İnsan kötüdür” diye teselli etti beni bilgelerin en bilgesi. Ah, bugün de gerçekse eğer! Çünkü kötülük insanın en iyi gücüdür. ‘İnsan daha iyi ve daha kötü olmalıdır’ diye öğretiyorum ben. Kötülük üstinsanın iyiliği için gereklidir. İnsanoğlunun işlediği günahlardan dolayı acı çekmek ve günahları üstlenmek, belki o küçük insanların vaizi için iyiydi. Bense büyük günaha sevinir ve onu tesellim olarak görürüm (...) (Nietzsche, 2014: 269).

Nietzsche'nin *üstinsanı*, köle ahlakı olarak adlandırdığı tutumların bilgesinin tam tersi özelliklerle donatılmıştır. Nietzsche'den önce genellikle kendinden güçsüz olana merhametli, adil, cömert ve erdemli davranan bir bilge tasviri vardır. Fakat Nietzsche için adalet; eşitlik demek değildir. Adalet; güçlü olan ve güçsüz olanın ortaya çıkmasıdır. O, “dertlilere yardım etmiş olan elimi yıkıyorum ve onun için ruhumu da temizliyorum; çünkü dertliyi, dert çekerken görmek onun utancı uğruna utanmama neden oldu ve ona yardım ederken gururuna sert bir saldırı yapmış oldum” (Nietzsche 2014: 79) diyerek merhameti ve cömertliği efendinin köle üzerinden gücünü kendine hatırlatmak adına kullandığı araçlar olarak gördüğünü belirtmiştir. “Dostlarım, zevk ve tatmak konusunda tartışılmaz diyorsunuz; fakat bütün hayat, zevk ve tatma uğruna yapılan bir savaştır. Zevk hem ağırlık hem kefe hem tartandır. Yazık o canlılara kavgasız, ağırlıksız, kefesiz ve tartışmasız yaşamak isterler!” (Nietzsche, 2014: 107) diyerek zevkte ölçülü olmak adına tüm zevkleri yok eden etik yaklaşımlara gönderimde bulunur. Nihai hedef olarak nitelenen erdemlilere ise “ Ey erdemliler, siz ödül de mi istersiniz? Erdem için ödül, dünya için cennet ve bugününüz için sonsuzluk mu istersiniz? Şimdi ne ücret ne de veznedar var, dersem bana kızarmısınız? Hatta ben erdem ödülüdür bile demem” (Nietzsche, 2014: 84) diyerek tüm erdemlilerin motivasyonunu basit bir ödül ceza koşullanmasına indirger. Eserin devamında erdemli insanın sevgisi üzerine ilginç bir pasaj karşımıza çıkar.

“Erdemlerinizi, bir ananın çocuğunu sevdiği gibi sevdiğinizi söylersiniz; fakat bir ananın, sevgisine karşılık ödül beklediği nerede duyulmuştur? Erdeminiz, en çok sevdiğinizdir. Sizde halkanın susuzluğu var: Her halka kendine ulaşmak için direnir ve bükülür (...)” (Nietzsche 2014: 84).

Bu pasaj bize yukarıda bahsettiğimiz *oikeiōsis*'in toplumsallaştırılmasında kullanılan çemberler teorisini çağırır.

Peki, tüm bu değerleri kusurlu bulan Nietzsche bu değerlerle donatılmış *Bilge*'nin yerine idealize ettiği *üstinsanı* hangi değerlerle donatır? Bu değerler sadece güç ve üstünlüktür. Sadece bu iki değer *üstinsanı* yanlış algılamanın ve yorumlamanın yolunu açmıştır. İnsanlar *üstinsanı* Hitlerci mitolojideki sarışın bir dev olarak ya da gözlerinden

ışınlar atan, bir kurşundan daha hızlı hareket eden *Süpermen* olarak yorumlamıştır. Nietzsche'nin bu yanlış yorumlamalara engel olmak adına *üstinsanın* nasıl eylemesi gerektiğine dair spesifik açıklamalarda bulunmadığını görürüz. Ancak Nietzsche; " Takip etmekten ve takip edilmekten nefret ederim. Bağlılık mı? Hayır. Yönetilmek mi? Elbette hayır. Diğerlerinin gözünde korkutucu olmak mı? Kendi gözünde korkutucu olmak mı? İnsanlar korkunun rehberliğinde ilerliyorlar. Oysa ben kendime bile rehber olmaktan, kendimle mücadele etmekten nefret ediyorum." (Nietzsche, 2016: 26) sözleriyle tutumunu net bir şekilde dile getirir. *Üstinsana* en yakın örnek olarak tasvir ettiği *Zerdüş*t ağzından şöyle der;

(...) Zerdüş't'e inandığınızı söylüyorsunuz; Fakat Zerdüş'te ne var? Benim müritlerimsiniz; fakat bütün müritlerde ne var? Henüz kendinizi aramadan beni buldunuz. Bütün müritler böyle yapar. Onun için bütün imanların aslı yoktur. Şimdi size beni kaybetmenizi ve kendinizi bulmanızı öneriyorum ve ancak hepimiz, beni inkâr ettikten sonra size döneceğim (...)
(Nietzsche, 2014: 71).

Nietzsche, *üstinsana* ulaşmak için öncelikle bireyin bir nevi yetim olması gerektiğini savunur. Bireyin zihninde birey olabilmek adına taklit edilecek, örnek alınacak ne bir baba ne de bir anne olmalıdır. Dolayısıyla bir kılavuz sunulacaksa Nietzsche'nin yapabileceği tek şey kendi varoluş sürecinden elde ettiği çıkarımları sunmak olacaktır. Bu yüzdendir ki Nietzsche *Ecce Homo* adlı eserinde *Neden Bu Kadar İyi Kitaplar Yazıyorum? Neden Böyle Bilgeyim?* gibi başlıklara sahip bölümlerle bir varoluş örneği sunmuştur (Nietzsche, 2011: 13-45). Ancak tüm bu açıklamalara rağmen bir tanıma ihtiyaç duyuyorsak *Üstinsan*: güç istencinin onu yönlendirdiği her durumu sonuna kadar -iyinin ve kötünün kriter olmadığı, ahlaki kaygılardan uzak – yaşayan ve kendi yaşamını sonsuz kere tekrar etmeye gönüllü olan insandır.

Üstinsana Karşı Bilge

Stoa'nın bilgesi ve Nietzsche'nin *üstinsanı* farklı zaman dilimlerinde aynı kaynaktan türemiş iki idealize karakter olarak karşımıza çıkar. İkisi de tekilin değerinin öncelendiği, deneyim ve duyumu bilginin kaynağı olarak konumlandırılan ve insanın yapıp etmelerini temel bir güdü olan kişinin güç arzusuna göre şekillendiren düşünce sürecinin eseridir. Bu bağlamda karşılaşmanın zemini ve koşulları eşittir. İki idealize karakter arasındaki karşılaşmanın ahlaki iyi ve kötü olgular kriteri yoktur. Çünkü Stoa düşüncesinde ahlaki olgulara karşı *iyi* ve *kötü* nitelermelerimiz yargılarımızdan kaynaklanır. İyi olan tek şey doğaya uygun yaşamaktır. Nietzsche içinde "Aslında ahlaki olgular yoktur, sadece olguların ahlaki yorumlanışı diye bir şey vardır..." (Nietzsche, 2015: 108). Burada konu ahlaki kaygıdan, doğru eyleme arayışından ayrılarak farklı bir surete bürünür. Güçlü bir birey olmak için hangi yolu izlemeliyiz?

Stoa'nın bilgesi, adil, cömert, ona saldıranlara karşı bile iyileştirmeye yönelik davranmanın ve aileden başlayıp insanlığa kadar genişleyen yakın çevrenin güçlendirilmesi ve korunması gerektiğini savunur. Çünkü böylece bilge *sarsılmaz* olur. Yaşadığı her karşılaşmayı zorlanmadan kendi yararına dönüştürebilir. Bunu yaparken de sürekli bir özdenetim mekanizması devrede olmalıdır. Bu mekanizma bilginin zevklerine ve duygularına hâkim olmasını sağlamak için elzemdir. Düzeni ve edebi hem iç dünyasında hem çevresinde sağlayarak tüm negatif etkilerden arınır. *Üstinsan* ise gerektiğinde bencil olmalıdır. Gücünü her fırsatta sergileyip bununla övünmelidir. Acıma duygusu, merhamet gibi duygulardan kendini

arındırmalıdır. Bunlar kölece bir zihin yapısının tetiklediği duygulardır. *Üstinsanın* mekanizması tam tersi zevk ve duygulardan kaçış için değil onları olabildiğince yoğun tatmak için işlemelidir. *Üstinsanın* kaygısı düzenin korunması değildir. O, yıkım gücüne, olumluluk ile olumsuzluğu ayırt edemeyen Dionysoscu yapısına boyun eğer.

Bir bilge, üstinsan ile karşılaştığında ilk saldırısı merhametle ve cömertlikle onu karşılamak olacaktır. Üstinsan ise tüm merhamet ve cömertlik saldırılarına karşı bilgenin sarsılmaz olduğuna inandığı kişiliğini sarsmak adına kutsallaştırdığı erdemlerini basit faydacı hamlelere indirgeyip savuşturacaktır. Bilge, merhamet ve cömertlikle sevgisini kazandığı, örnek tavırlarıyla etkilediği, gönüllü desteklerini aldığı insanlarla saldırıya geçtiğinde Üstinsan, mutlak özgürlük ve bağımsızlık kalkanını kullanacaktır. Üstinsan en güçlü silahı olan arzuları düelloya dâhil edince bilge ruhuna hizmet eden bedenini arzu geçirmez erdemleri ve ruhu ile koruyacaktır. Ancak yine de bu karşılaşmanın pek de bir tarafın ağır yenilgisiyle sonuçlanacağı düşünülememektedir.

Günümüzde gücü; özgürce eylemek, hâkimiyetimizi kendimizden başkasına devretmemek, kendinden ve kendiliğinden başka bir şeye ihtiyaç duymamak olarak ele alırsak – ki her varoluşçu düşünürün farklı felsefi yaklaşımlar sunmasına rağmen ortak bir noktada buluştukları olgu özgür olma koşuludur- gücü elinde bulunduran kişi üstinsana oranla bilge gibi görünür.

Küreselleşmiş günümüz dünyasında iş bölümünün had safhada özelleştiği ve her insanın diğerinin yetilerine muhtaç olduğu apaçıktır. Bireyselliği her anlamda yok eden eşitlik idealinin kurumsal yapılarla korunduğu, farklıya ya da farklılığın dile getirilmesine -olumlu ya da olumsuz- hem yasal hem de toplumsal müdahalenin üst seviyeye ulaştığı bu dönemde üstinsan yoluyla güce ulaşmak pek mümkün görünmemektedir. Özellikle psikoloji biliminin her farklı davranışa bir hastalık tanısıyla müdahale etmeye yönelik yapısı ve gelişimi, üstinsan şeklinde bir yaşam tavrını tanımsız bırakmayacaktır. Norm bir insan yaşamı belirleyip bu süreç içinde sapmalar olduğunda bunları psikolojik rahatsızlık olarak belirleyip bireyi, toplumun da desteği ile tedaviye yönlendiren bu disiplin bir üstinsan ile karşılaştığında öncelikle Narsist Kişilik Bozukluğu tanısı ve daha nice psikotik ve nevrotik tanıda bulunacaktır. Nietzsche de bunun farkındadır. Fakat yine de Nietzsche'nin söylemleri bir kez zihnimize belirince yok olacak cinsten değildir. İçten içe Nietzsche'nin üstinsanına dönüşme arzumuzu insanlık olarak Nietzsche gibi bir psikologdan gizleyemeyiz artık.

Ancak, bilgenin tavrının hâkimiyetine hizmet eden günümüz düzeninde de insan, tarihinde olmadığı kadar güçsüzleşmiş haldedir. Günümüzde insanlar neredeyse bağımsız ve tek başına bir faaliyette bulunamaz hale gelmiştir. Bu bir iktidar meselesi olmasının yanı sıra psikolojik bir olguya da işaret eder. Her birey faaliyete geçebilmek için bilgeye ihtiyaç duyar haldedir. Bilgenin yüceliğine hayranlık beslenerek gönüllü bir hâkimiyeti teslim görünse de ihtiyaçlar ve beklentiler arttıkça ve bunu karşılayabilen yeni bilgiler buldukça, bilgenin yükümlülüklerini yerine getirmesiyle elde ettiği gücü, yükümlülükleri yerine getirmesine rağmen kaybettiğini görürüz.

Çalışmamızın objektifliği açısından elzem, gözden kaçırılmaması gereken bir diğer konu da Stoacı bilgenin de Nietzsche'nin üstinsanının da idealize karakterler olduğunu unutmamak

gerektiğidir. Stoacıların tasvir ettiği bilge tam anlamıyla ne günümüzde ne de geçmişte ulaşılmış bir hedeftir. Çünkü Stoa'da insanı saf akla dönüştürme ve duygulardan arınmış hale getirmeye yönelik bir çaba vardır. Fakat duygular devreye girdiği zaman – ki girecektir- bilge, doğal olarak mentor (yönder) ya da sözde bilgeye dönüşür. Bilgenin amacı buna dönüşmek olmasa bile diğerlerinin değerlendirmesinde bilgeye yüklenen misyonlar bizi yukarıda aktardığımız bilge anlayışına götürür. Sözde bilge ve mentor olarak adlandırmak içinde gerekliliklerin çok rölâtif olduğunu görüyoruz. Eğer genel geçer bir koşul sunacaksak bunun için bilge ve bilgeyi algılayan diğer insanların *ataraksiya* olması önkoşul olacaktır. Aynı şekilde Nietzsche'nin *üstinsanı* da ne günümüzde ne de geçmişte rastlanılan bir nihayettir. Kişisel değerlendirmelerimizde rastlanıldığı düşünülen kişiler olsa da bu genel geçer bir kabule dönüşmemiştir. Bir kız çocuğunun algısında *üstinsan* olan babası toplumda aynı şekilde algılanmayacaktır. Kimileri için bilge olarak anılan kişi bir diğeri için mentor ya da sözde bilgeden öteye geçmezken, aynı şekilde kimileri için *üstinsan* olarak görülen kişi bir başkası için sıradan bir insandan öteye geçemeyecektir. Bu bağlamda aslında iki idealize insan kabulünün de bir düşünce deneyi, kişisel denetleme aracı olmaktan başka işlevselliğinin olmadığını görürüz. Bilge de üstinsan da sürekli bir güçlenme, gelişim ve kendinden başka bir şeye hâkimiyetin teslimine engel amaçlı çaba içerisindedir. Gücü erdem ve akıl olarak gören Stoacı bilge bu iki unsuru nasıl daha fazla geliştirebilirim sorusunun cevabını arayıp bu iki unsuru körelten etkenlerden nasıl arınabilirim sorularıyla her an kendini sınarken, *üstinsan* ise güç istencinin onu yönlendirdiği her durumu sonuna kadar yaşayıp yaşamadığı, kendi yaşamını sonsuz kere tekrar etmeye gönüllü olup olmadığını kendine sorup, eylemlerine şekil vererek kendini sınamaktadır.

Sonuç

Nietzsche'nin üstinsanının da Stoacı bilgenin de birer düşünce deneyi ve kişisel denetleme aracı olduğu kabulünden yola çıkarak bizler için nihayet; iki idealize karakterin ve bu iki felsefi yaklaşımın ideal birey reçeteleri olan düşünce deneylerinden hangisini seçeceğimiz olacaktır. Günümüz koşullarının bilge olarak güce ulaşmaya elverişli olduğunu kabul etsek de bir taraftan da insani kısıtlayıcıları aşmaya çalışan bilimsel çalışmalarda, filmlerde ve dizilerde toplumu oldukça etkileyen – Batman, Süpermen, Joker vb.- üstinsan örnekleri tasarlayan film şirketleri ve üstinsana yönelen birçok faaliyet söz konusudur. Ancak bir yandan da bilgenin niteliklerini olumlayan, destekleyen ve sürdürmek isteyen eğitim sistemleri, denetim mekanizmaları söz konusudur. İki yaklaşımın da kendine özel zorlukları, sorumlulukları ve etkileri vardır. En temel zorlukları da iki güç simgesinin benzer temellerden çıkmasına rağmen birbirine karşı olan savaşıdır. Bu savaş bireyselliğimiz içinde de varolan temel bir çatışmayı yansıtır. Bu savaşın iki idealize karakterin uzlaşmasıyla son bulacağı mümkün görünmemektedir. Çünkü her iki tarafın varlığı diğerinin olumsuzlamasıyla ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla hem içimizde hem de yaşamımızda devam eden bu karşılaşmada bir tarafı seçmemiz gerekecektir.

Son tahlilde karşımızda iki güçlü temelden türemiş iki *güç* ideali vardır. Bir madalyonun iki yüzü; *Bilge ve Üstinsan...* Bir bilge olmayı mı hedeflemeliyiz ya da üstinsan mı? Yoksa bilge, üstinsana ulaşmadan önce deneyimlenen bir evre midir? Ya da Üstinsan, bilge olamamanın nihai sonucu mudur?

Bu çalışmam sırasında kıymetli bilgi, birikim ve tecrübeleri ile bana yol gösterici ve destek olan değerli danışman hocam sayın Dr. Öğr. Üyesi Melike Molacı' ya sonsuz teşekkür ve saygılarımı sunarım.

KAYNAKÇA

Cicero. (2011). Yükümlülükler Üzerine. (C. C. Çevik, Çev.) İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Laertios, D. (2007). Ünlü Filozofların Yaşamları ve Öğretileri. (C. Şentuna, Çev.) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Molacı, M. (2020). Stoa Felsefesinde "Doğaya Uygun Yaşama" nın Anlamı. Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi, 201-218.

Molacı, M. (2021a). Erken Dönem Stoa Etiğinden Seçme Metinler. Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları.

Molacı, M. (2021b). Hierokles'ten Kalanlar. Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları.

Molacı, M. (2021c). Panaitios Fragmanlar. Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları.

Nietzsche, F. (2010). Tragedyanın Doğuşu. (M. Tüzel, Çev.) İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.

Nietzsche, F. (2011). Ecce Homo. (T. Eraslan, Çev.) İstanbul: Sis Yayıncılık.

Nietzsche, F. (2014). Böyle Buyurdu Zerdüşt. (F. Aydın, Çev.) İstanbul: Sis Yayıncılık.

Nietzsche, F. (2015). İyinin ve Kötünün Ötesinde. (A. İnam, Çev.) İstanbul: Say Yayınları.

Nietzsche, F. (2016). Şen Bilim. (A. Büyükatlı, Çev.) İstanbul: Felsefe Kulübü.

Peters, F. E. (2004). Antik Yunan Felsefesi Terimleri Sözlüğü. (H. Hünler, Çev.) İstanbul: Paradigma Yayıncılık.

Ramelli, H. &. (2009). Hierocles the Stoic: Elements of Ethics, Fragments, and Excerpts,.

Seneca, L. A. (2018). Ahlak Mektupları. (T. Uzel, Çev.) İstanbul: Jaguar Kitap.

Seneca, L. A. (2019). Bilgenin Sarsılmazlığı Üzerine- İnziva Üzerine. (C. Çevik, Çev.) İstanbul: İş Bankası Kültür yayınları.

EXTENDED ABSTRACT

Nietzsche and the Stoics presented two ethical theories that emerged in different time periods but had similar grounds. Stoic ethics offers an understanding of ethics in which a person is self-sufficient and able to provide her/his own peace of mind. The concept of *oikeiōsis* underlies this individual ethics. This motive, which we can define as a person's self-devotion, self-love, and natural orientation towards what is beneficial to himself, is the basic premise of the claims of Stoic philosophy in the field of ethics. *Oikeiōsis* bears a resemblance to Spinoza's *Conatus* and our survival instinct, which is now considered one of our egocentric basic instincts. However, the Stoics did not limit this motive to the individual's own self but transformed it into a theory of relationship with the other that works accordingly to this motive. In Stoic philosophy, this motive, starting from the immediate environment and spreading to all humanity, expands within a plane of belonging and turns into a cosmopolitan approach. When the Stoic thought is examined, we observe that this cosmopolitan attitude, which is thought to prioritize the other, ultimately serves *oikeiōsis*, that is, the motive of self-preservation and self-directed action. We come across another ethical approach, derived from the same source and with a completely opposite attitude, in Nietzsche's philosophy and discourses on morality, which agrees that man has a basic motive and that the ultimate goal of this motive is the individual's attainment of power. Hundreds of years after the Stoics, Nietzsche presents an ethical approach in which one turns to oneself and ultimately aims to achieve power. Will to power underlies Nietzsche's ethics. For Nietzsche, the will to power is the main purpose of one's life and the primary source of doings. In this context, Stoicism and Nietzsche's philosophy emerge as two different ethics, derived from the same source, but with completely opposite results, in terms of the tendency to create ethical systems based on a first motive. This aforementioned contrast expresses the negation of the virtues of wisdom, temperance, courage and justice, which are the basic virtues in ancient Greek thought, in Nietzsche's ethics. For Nietzsche, these virtues are the virtues that emerge as a result of a slave morality. Therefore, for the ideal person who acts with the will to power and aims to be the master instead of the slave, ancient Greek virtues are vices. Nietzsche takes an ethical approach that is the exact opposite of the Stoics, by rejecting the elements of traditional moral understanding. However, both ethical systems aim to reach the ideal person who is strong, unshakable and who survives in his best form in life. Although the implications of their moral approaches are contradictory, the source that enables them to reach these conclusions is similar.

The aim of ethical teachings is to determine how individuals should act and reach their ideal state. Therefore, when examining an ethical system, I think that the most accurate method is to concentrate on the ideal people of that system. Nietzsche's ideal man appears as the *Übermensch* (overman). In Stoic philosophy, the ideal man is called the Sage. Both idealized characters are the final results of the ethical approaches developed by the Stoics and Nietzsche. Based on that, in this study, I compared the ideal people of Nietzsche and Stoicism, namely, the Superman (*Übermensch*) and the Sage. Thus, I aimed to discuss which ethical approach could provide conformity to *oikeiōsis* or the will to power in today's conditions, and to enable readers to compare Nietzsche and Stoic ethics over these ideal people.

Both Nietzsche and the Stoics were popular among their contemporaries and they still are, besides, their popularity they have a massive impact on their readers as they help them to shape their readers' lives with their thoughts. Since the lifestyle offered by these two ethical approaches to their readers is the negation of each other, they contain completely opposite elements. On the other hand, the promise of both ethical approaches is the promise of a strong, unshakable and divine individual. Besides debating which ethical approach can deliver this promise in today's conditions, I contrasted Nietzsche's superman with the Stoic sage. Thus, I aimed to reveal the qualities of two power figures who are the antithesis and negation of each other.

In the final analysis that we convey as objectively as possible, the choice to be made between the two power figures is left to the opinion of our individuality and the personal tendencies of the reader. Our orientations and tendencies, shaped by education, lifestyle, society, family and many more, are the main source of the choice to be made between these two idealized characters. Both the sage and the superman are in an effort to prevent a constant strengthening, development, and surrender of dominance over anything other than himself. The Stoic sage, who sees the power as in the ancient Greek virtues, searches for the answer to the question of how I can develop these two elements, and tests himself at every moment with the question of how I can get rid of the factors that dull these two elements. Superman, on the other hand, tests himself with the question of whether he is willing to repeat his own life indefinitely through shaping his actions based on the will to power which directs his life. I tried to show the reader how this encounter, which will end with the affirmation of some of the readers as the sage and the other as the superhuman, has an impact on shaping the life of the reader by presenting examples on how this encounter can result in fields such as education, art and politics today. Thus, I aimed to create a basis for reflection on

whether these two different power figures, which were evaluated and affirmed within their own philosophical systems, could reach power in many areas of life. I wish it to guide all potential sages and superhumans in the light of all the information I have aimed and tried to convey.